

можливість працювати на недорогій техніці; відповідність документації, що випускається, вимогам ЕСКД; використання сучасних технологій проектування; досить значне поширення; доступна ціна; оперативність супроводу й обліку специфічних потреб навчального процесу, відсутність серйозних помилок, наявність перспектив у фірми-розроблювача. Відзначимо, що такі ж вимоги ставляться до САПР у реальному виробництві. Звичайно навчальний заклад зупиняється або на САПР AutoCAD або КОМПАС. Наш вуз при підготовці вчителів трудового навчання зорієнтований на вивчення обох САПР. Так як, КОМПАС – це програмне забезпечення більш доступне широкому колу студентів та вчителів (в матеріальному плані) і водночас відповідає всім зазначеним вимогам, а AutoCAD – найбільш розповсюджена у світі САПР.

Кафедрою трудового навчання розроблена програма курсу “Комп’ютерна графіка”, яка упроваджується в навчальний процес. Під час 36 годин аудиторного часу студентів ознайомлюють з різними САПР та за їх допомогою навчають будувати основні види креслень. Також викладачами підготовлено електронний підручник до курсу “Нарисна геометрія”, що є початком розробки ППЗ за вказаною у статті структурою, необхідних для графічної підготовки студентів до професійної діяльності.

Висновки... Таким чином, комп’ютерні технології в наш час розвиваються досить швидко. При цьому особливої актуальності набувають загальні наукові, методологічні, методичні та технологічні проблеми, пов’язані з організацією процесів творення, супроводу і ефективного використання програмних засобів навчального призначення.

Література

1. Васильев Ю.К.. Политехническая подготовка учителя средней школы. – М.: Педагогика, 1978. – 175с.
2. Життєва компетентність особливості: від теорії до практики: Науково-методичний посібник/За ред. І.Г. Єрмакова. – Запоріжжя: ЦентрІон, 2005. – 640 с.
3. Ильин Г. Проектное образование и становление личности // Высшее образование в России. – 2001. – № 4. – С.85-92.
4. Петров Ю.Н., Чернова А.А., Лагунова М.В. Теоретические основы формирования графической культуры инженера-педагога // Монография.- Н.Новгород: ВГИПИ, 2001. – 185 с.
5. Ройтман И.А. Методика преподавания черчения. – М.:Владос, 2000. – 240с.
6. Тхоржевский Д.О. Про навчальний план з підготовки вчителя трудового навчання // Трудова підготовка в закладах освіти. –2000. – №2. – С.37-43.
7. Фіцула М.М. Педагогіка: Навчальний посібник для студентів вищих педагогічних закладів освіти. – К.: Видавничий центр “Академія”, 2000. – 544с.
8. www.nbu.gov.ua/e-journals/ITZN/em3/content/07kvsspm.htm

Анотація

У статті аналізуються сучасні проблеми графічної підготовки студентів педагогічних вузів. Розглядаються структура програмного педагогічного засобу та умови забезпечення формування цілісної системи графічних знань та вмінь у майбутніх вчителів трудового навчання на сучасному етапі розвитку освіти.

Аннотация

В статье анализируются современные проблемы графической подготовки студентов педагогических вузов. Рассматривается структура программного педагогического средства и условия обеспечения формирования целостной системы графических знаний и умений в будущих учителей трудового обучения на современном этапе развития образования.

Подано до редакції 16.10.2008 р.

□ 2008

Малихін О.В.

СИСТЕМА УМІНЬ САМООРГАНІЗАЦІЇ І САМОКОНТРОЛЮ УЧБОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СТУДЕНТІВ ВИЩИХ ПЕДАГОГІЧНИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ ТА ЇЇ ФУНКЦІОНУВАННЯ У ПРОЦЕСІ ОРГАНІЗАЦІЇ І ЗДІЙСНЕННЯ САМОСТІЙНОЇ НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Постановка проблеми у загальному вигляді... Активне звернення у сучасній педагогічній науці до питань самостійності у навчанні, особливо до питань організаційної складової самостійної роботи зумовлює актуальність постановки проблеми формування умінь самоорганізації і самоконтролю учбової діяльності студентів вищих педагогічних навчальних закладів, а також аналізі її функціонування у процесі організації і здійснення самостійної навчальної діяльності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано розв’язання даної проблеми... Проблемам формування умінь і навичок присвячено дослідження багатьох психологів і дидактів: Б.Г.Ананьєв, О.В.Барабанчиков, В.П.Беспалько, Л.І.Божович, Л.С.Виготський, М.І.Дьяченко, О.М.Кабанова-Меллер, К.М.Корнілов, О.М.Леонтьєв, Н.О.Менчинська, В.М.М’ясищев, К.К.Платонов, Л.С.Рубінштейн, А.В.Усова, З.І.Ходжава, В.М.Худяков, Л.М.Шварц, Н.М.Яковлева, В.М.Ямпольський та ін.

Щодо трактування поняття "уміння" існують суттєві розбіжності. Уміння – це можливість учня ефективно виконувати діяльність відповідно до цілей і умов, у яких приходиться діяти [4; т.4]. І.Г.Барсуков визначає "уміння" як складне поєднання інтелектуальних, вольових і емоційних якостей особистості, що сприяють успішному виконанню будь-якої діяльності. Вважаємо, що до складу умінь повинні входити перш за все певні практичні навички. К.К.Платонов визначає "уміння" як набуту людиною здатність цілеспрямовано і творчо користуватись своїми знаннями у процесі практичної діяльності. Т.А.Ільїна розуміє під уміннями практичні дії, які учень здійснює, коли це потрібно.

Особливо спірним виступає питання про співвідношення навичок і умінь. Як наслідок по-різному реалізуються підходи щодо формування умінь і навичок. Тут можна виділити умовно три протилежні точки зору.

1. Уміння ототожнюється з навичкою (Д.М.Богоявленський, Н.О.Менчинська та ін.).

2. Уміння передує навичці (В.П.Беспалько, О.М.Кабанова-Меллер, К.М.Корнілов, З.О.Решетова та ін.). Так, на думку О.М.Кабанової-Меллер, уміння представляє собою перший етап або рівень оволодіння способом роботи. У подальшому уміння може перерости у навичку, яка визначається нею як автоматизована дія, на відміну від уміння. Навичка формується у процесі перенесення дій у нові умови.

3. Уміння – ширше за навичку і на ній ґрунтується (О.В.Барабанчиков, О.І.Бойко, Б.П.Єсіпов, Т.А.Ільїна, Б.Ф.Ломов, К.К.Платонов, А.В.Усова та ін.). Так, О.І.Бойко вважає, що уміння включає комплекс дій, котрі мають достатню гнучкість, необхідну для їх виконання кожного разу в нових умовах. Йому повинні передувати знання і ряд сформованих навичок. А.В.Усова відзначає, що уміння – це готовність людини виконувати діяльність, спираючись на раніше отримані знання і попередній досвід діяльності у відповідності з поставленою ціллю і умовами, у яких людина знаходиться. Цієї ж концепції дотримуються О.О.Абдулліна, Н.В.Кузьміна та інші, розглядаючи уміння як творчу, свідому дію, що утворюється на основі сформованих знань і умінь. Сутність навички зазвичай зводиться до закріплених, автоматизованих прийомів роботи, котрі виступають складовими моментами у складній, свідомій діяльності. Л.Б.Ітельсон вважає, що уміння – це володіння складною системою психічних і практичних дій, необхідних для цілеспрямованої регуляції діяльності через наявні у суб'єкта знання і навички.

Формулювання цілей статті... Мета даної роботи полягає у визначенні системи умінь самоорганізації і самоконтролю учбової діяльності студентів вищих педагогічних навчальних закладів, а також аналізі її функціонування у процесі організації і здійснення самостійної навчальної діяльності.

Виклад основного матеріалу дослідження... Аналіз різних підходів дозволяє виділити ряд загальних рис, на основі яких можна визначити прийнятне визначення поняття «уміння»: уміння ґрунтується на знаннях; уміння складається з певних визначених дій, здійснюваних свідомо і цілеспрямовано; первісні (прості) уміння або навички лежать в основі оволодіння складними уміннями; уміння є сформованим, якщо суб'єкт уміє творчо застосовувати його в умовах, що змінюються. *Уміння* – це здатність людини свідомо використовувати наявні знання і навички для вибору і здійснення певних дій у відповідності з поставленою ціллю в умовах, що змінюються. Психологічною основою уміння є усвідомлення необхідності застосування конкретного уміння для здійснення конкретної діяльності, а також розуміння взаємозв'язку між ціллю діяльності, умовами і способами її досягнення.

Під *умінням самоорганізації і самоконтролю учбової діяльності* розуміємо здатність суб'єкта учіння раціонально організувати і поетапно здійснювати свою учбову діяльність, виконувати контроль і корекцію її ходу і результатів на всіх етапах здійснення у різних умовах з метою підвищення ефективності свого учіння і здійснення самостійної навчальної діяльності, а також удосконалення процесу її організації на основі свідомого застосування накопичених знань, навичок, досвіду. А.В.Усова виділяє загальні учбові уміння й уміння, специфічні для конкретних предметів і циклів. Досліджувані уміння в контексті ефективної організації самостійної навчальної діяльності студентів вищих педагогічних навчальних закладів виявляються загальними уміннями, оскільки вони мають властивості широкого перенесення, можуть результативно використовуватись при вивченні усього спектру психолого-педагогічних, фахово-предметних і загальноосвітніх дисциплін у вищому педагогічному навчальному закладі, у самоосвітній і подальшій педагогічній діяльності майбутніх учителів.

Кожна з досліджуваних категорій (самоорганізація і самоконтроль) передбачають свій блок компонентів (умінь), що формуються на основі відповідних знань і навичок. Думки вчених про склад умінь самоорганізації і самоконтролю учбової діяльності – дуже різні і містять багато протиріч. Наведемо деякі з них задля того, щоб довести, що у складі учбової самоорганізації і самоконтролю виділяється певна кількість ідентичних умінь, а також підтвердити правомірність намірів формувати дані уміння у єдності. Аналіз різних класифікацій допоможе створити єдиний комплекс умінь самоорганізації і самоконтролю учбової діяльності.

До складу самоконтролю різні автори включають такі компоненти: планування діяльності, перевірка й оцінка суб'єктом власних дій і їх результатів, регуляція діяльності (В.В.Чебишева); планування, свідоме регулювання діяльності на основі аналізу змін, що відбуваються у предметі праці (М.І.Кувшинов); уміння критично поставитись до своїх вчинків і дій, уміння регулювати свою поведінку й управляти нею (Б.В.Бокуть, В.О.Вадюшин, Г.О.Собієва); самооцінка діяльності на всіх етапах, корегування помилок, удосконалення своєї роботи (А.С.Линда,

В.С.Уманський). І Т.Федоренко акцентують увагу на вмінні фіксувати стан виконуваної роботи і визначати її якість, тобто на самооцінці.

П.Р.Чамата виділяє у складі самоконтролю у якості основних компонентів: уміння порівнювати себе з іншими людьми і з самим собою на різних етапах розвитку (рефлексія), уміння регулювати свою поведінку, самовдосконалення. Л.В.Жарова у структурі самоконтролю виділяє наступні уміння: регуляція своєї діяльності на всіх етапах, перевірка власних дій і вчинків, виявлення і критичний аналіз помилок і недоліків у роботі, уміння знаходити шляхи їх виправлення власними силами [2]. М.Д.Левітов до структурних елементів самоконтролю відносить уміння: спостерігати за ходом своєї діяльності, аналізувати й оцінювати результати спостереження, установлювати причини помилок і недоліків, корегувати помилки, регулювати і вдосконалювати діяльність[3].

На особливу увагу заслуговує робота С.Б.Єлканова [1], присвячена аналізу професійного самовиховання особистості. На його думку, важливу роль у процесі самовиховання особистості відіграє самоорганізація. При цьому самоконтроль входить до складу самоорганізації, а серед умінь останньої на перше місце виходять уміння самоконтролю.

Самоконтроль, за С.Б.Єлкановим, реалізується через: самоспостереження (уміння фіксувати у пам'яті результати спостережень за своєю діяльністю); самоперевірку (здатність мислено випереджати події і надавати собі звіт про можливі наслідки своїх дій); самозвіт (аналіз пройденого етапу, узагальнення фактів і визначення перспектив подальшої роботи); самоаналіз (співвіднесення і оцінка окремих об'єктивних фактів, оцінка змінюваних станів самого суб'єкта діяльності, у яких відбувається динаміка його вдосконалення).

Безпосередньо самоконтроль учбової діяльності і самоконтроль знань аналізують Т.О.Барановська, Т.О.Вахрушева, Г.П.Кукла, З.М.Ямалдінова та ін. З.М.Ямалдінова виділяє 4 групи умінь самоконтролю знань:

- уміння аналізу вичуваного матеріалу;
- уміння відповідати на контрольні запитання;
- практичні уміння застосування отриманих знань;
- уміння відтворювати вивчений матеріал.

Т.О.Барановська, розглядаючи самоконтроль як компонент учбової діяльності студентів, виділяє у його складі наступні уміння:

- планувати учбову діяльність до її початку;
- відтворювати склад дій і операцій у необхідній послідовності;
- визначати суб'єктивні труднощі; змінювати склад дій в умовах, що змінилися;
- цілеспрямовано виконувати дії у згорнутій і розгорнутій формах;
- цілеспрямовано переходити від роботи з натуральним об'єктом до роботи зі знаково-символічним зображенням;
- самостійно складати завдання на перевірку;
- переходити від поопераційного контролю до випереджального.

Т.О.Вахрушева визначає склад умінь самоконтролю, виходячи з етапів процесу прийняття рішення і діяльності щодо варіативного самоконтролю учбової діяльності:

1. підготовка рішення: уміння виявити проблемну ситуацію; аналіз виявленої проблеми; формулювання цілей розв'язання проблеми; розробка варіантів перевірки рішення; формування критерію і профілю надання переваги;

2. прийняття рішення: уміння виробити рішення; його узгодження і доопрацювання; проведення підготовчих заходів до здійснення рішення;

3. реалізація рішення: здійснення прийнятого рішення; контроль, урахування, аналіз і корегування прийнятого рішення.

Г.П.Кукла серед умінь самоконтролю учбової діяльності виділяє:

- усвідомлення цілі діяльності;
- усвідомлення пред'явленого зразку контрольованої учбової діяльності;
- співставлення контрольованої діяльності зі зразком і пошук розбіжностей і помилок;
- аналіз помилок і причин;
- аналіз контрольованої учбової діяльності в цілому;
- її корекція;
- оцінка.

Склад самоорганізації також визначається по-різному. На думку С.Б.Єлканова, до неї входять: самоконтроль, самооцінка, самоінструкування, уміння раціональної організації діяльності. В.І.Андреев також включає уміння самоконтролю до складу самоорганізації. Крім цього він визначає уміння планувати роботу і уміння раціонально використовувати час і засоби діяльності. Г.М.Сериков до умінь самоорганізації відносить уміння само переконання, самоінструкування і самоуправління. А.К.Громцева важливими для успішного здійснення учбової діяльності студента вважає наступні організаційні уміння: намітити ціль роботи, визначити шляхи її раціональної реалізації,

спланувати процес роботи, контролювати результати, намітити хід подальшої діяльності, економно і продуктивно витратити час. О.О.Кірсанов до вище перерахованих компонентів додає уміння організувати своє робоче місце. П.Є.Риженков і В.М.Тарасюк серед складових самоорганізації перераховують уміння: нормувати свою працю з урахуванням трудомісткості видів завдань, раціонально планувати і витратити свій час на основі урахування й аналізу часу, що витрачається, обирати раціональні методи роботи, займатися самоосвітою, враховувати і контролювати свої дії, уміння грамотно мислити, уміння оперативної саморегуляції (розслаблення, мобілізація тощо).

Серед робіт, присвячених самоорганізації, на особливу увагу заслуговує дослідження Г.Домбровецької, у якому автор класифікує уміння самоорганізації на основі їх функцій, спираючись на ідеї Н.В.Кузьміної. Самоорганізація, таким чином, включає 5 основних компонентів, що містять у собі комплекс взаємопов'язаних умінь: гностичний, проектувальний, конструктивний, комунікативний, організаційний. Гностичний компонент виступає як регулятор діяльності, як умова її ефективного цілепроекування, планування і здійснення. Він містить уміння узагальнення і систематизації отриманих знань, аналізу власної учбової діяльності. Проектувальний компонент пов'язаний з ціле покладанням і проектуванням студентом цілей своєї учбової діяльності у системі інших видів діяльності (суспільної, спортивної, трудової тощо). Конструктивний компонент пов'язаний з конструюванням змісту, логіки, послідовності й етапів здійснення різних видів учбово-пізнавальної діяльності. Комунікативний компонент включає уміння встановлення оптимальних і доцільних взаємовідносин студента в учбовому процесі з іншими його учасниками (студентами і викладачами). Організаційний компонент пов'язаний з реалізацією цілей, планів, програм, сформованих у процесі проектування і конструювання учбової діяльності, в умовах спілкування.

Проведений аналіз дозволяє зробити такі висновки:

- у психолого-педагогічній науці відсутнє єдине трактування щодо складу категорій "самоконтроль" і "самоорганізація", а також немає єдиних класифікацій відповідних груп умінь;
- якщо складати узагальнені поля умінь самоорганізації і самоконтролю, то можна винайти, що вони мають велику сферу пересічення, тобто містять значну кількість ідентичних умінь;
- проблема формування умінь самоорганізації і самоконтролю учбової діяльності студентів раніше не розглядалась з позиції їх єдності;
- задля розв'язання досліджуваних проблем ефективною організацією самостійної навчальної діяльності студентів вищих педагогічних навчальних закладів, невід'ємною складовою якої є самоуправління як єдність самоорганізації і самоконтролю учбової діяльності, необхідно скласти єдиний перелік умінь самоорганізації і самоконтролю їх учбової діяльності.

На основі єдності самоорганізації і самоконтролю, і враховуючи традиційно наявні етапи здійснення самоорганізації і самоконтролю учбової діяльності: орієнтовно-цільовий (на цьому етапі усвідомлюється і конкретизується мета учбової діяльності, на основі чого формулюється мета самоорганізації і самоконтролю учбової діяльності, прогноуються її результати); теоретико-діагностичний (аналізується стан учбової діяльності й умови її здійснення, її поточні результати; проводиться діагностика і фіксація проблем учбової діяльності, теоретичний аналіз їх причин; установлюється залежність результатів учбової діяльності від організації її процесу); проєкційно-конструюючий (здійснюється планування і конструювання процесу учбової діяльності; відповідно до цього визначається зміст самоорганізації і самоконтролю, відбувається планування процедур самоорганізації і самоконтролю учбової діяльності й конструювання відповідних процесів); технологічний (відбувається здійснення учбової діяльності, організоване певним визначеним чином, за постійного контролю суб'єкта учіння за її ходом і результатами); оцінювально-рефлексійний (оцінюється виконана робота, робляться висновки про її результати; критерієм оцінки ефективності учбової діяльності тут слугує рефлексивна позиція студента, цього відношення до учіння; також оцінюються перспективи вдосконалення форм, прийомів, методів учбової праці, використання ефективного досвіду учіння товаришів з урахуванням своїх можливостей); корегувальний (корегуються помилки, усуваються недоліки у роботі, визначаються шляхи і способи вдосконалення учбової діяльності на основі теоретичного осмислення і творчого застосування знань, умінь і навичок самоорганізації і самоконтролю учбової діяльності). Відзначимо, що розподіл процесу самоорганізації і самоконтролю учбової діяльності на етапи є умовним. Ці етапи є взаємопов'язаними, взаємопроникаючими і взаємозалежними.

Відповідно до даних етапів виділено 6 комплексних умінь самоорганізації і самоконтролю учбової діяльності, компонентний склад яких представлено у таблиці 1.

Кожне уміння має свій зміст – набір визначених дій, здійснюваних відповідно до поставленої мети на основі наявних знань і навичок. Кожне уміння (і його складові) виконує лише йому притаманну роль, і знаходиться на певному рівні розвитку (сформованості), але тим не менш, самоорганізація і самоконтроль не зводяться ані до жодного з них. Ці категорії представляють собою функціональні цілісності, обумовлені

Таблиця 1

Уміння самоорганізації і самоконтролю учбової діяльності

Комплексні уміння самоорганізації і самоконтролю учбової діяльності	Складові комплексних умінь самоорганізації і самоконтролю учбової діяльності
1) Уміння визначати і формулювати цілі і задачі своєї учбової діяльності	<ol style="list-style-type: none"> 1. усвідомлювати цілі й особливості навчального процесу у вищому педагогічному навчальному закладі; 2. усвідомити кінцеву ціль своєї учбової діяльності з урахуванням навчального плану спеціальності; 3. конкретизувати кінцеву ціль учіння, розбивати її на ряд проміжних цілей і виділяти систему задач для досягнення кінцевої цілі учбової діяльності; 4. визначати для себе учбову ціль на кожному учбовому занятті і здійснювати ознайомлення з кінцевим результатом і способами його досягнення; 5. фіксувати і формулювати проблему, яку необхідно розв'язати у процесі власної учбової діяльності; 6. усвідомлювати і формулювати цілі і задачі самоорганізації і самоконтролю учбової діяльності; <p>прогнозувати напрям розвитку і результати самостійно організованої і контрольованої учбової діяльності;</p>
2) Уміння діагностувати і аналізувати стан своєї учбової діяльності	<ol style="list-style-type: none"> 1. (8) фіксувати й оцінювати вихідний стан і результати учбової діяльності на основі їх порівняння з даними зразками або наміченими цілями, виділяти особливості процесу учбової діяльності: стан, суттєві властивості, переваги і недоліки; 2. (9) аналізувати й адекватно оцінювати умови здійснення учбової діяльності; 3. (10) діагностувати проблеми учбової діяльності (труднощі, помилки, негативні результати тощо); 4. (11) теоретично аналізувати причини відхилень досягнутих результатів учбової діяльності від бажаних, нормативно заданих вимог, а також причини успіху; 5. (12) оцінювати й аналізувати технологію здійснення учбової діяльності (організаційні форми, методи, прийоми учбової діяльності, зміст, результативність і раціональність самоконтролю тощо); (13) встановлювати залежність результатів учбової діяльності від організації її процесу;
3) Уміння планувати і конструювати процес учбової діяльності	<ol style="list-style-type: none"> 1. (14) аналізувати зміст учбової діяльності і виділяти її структурні компоненти; 2. (15) відбирати зміст самоорганізації і самоконтролю учбової діяльності (визначати найбільш ефективні, раціональні способи самоорганізації і самоконтролю задля найшвидшого, успішного досягнення учбових цілей); 3. (16) планувати самоорганізацію і самоконтроль учбової діяльності і конструювати відповідні процеси; 4. (17) планувати і конструювати поетапне здійснення учбової діяльності на основі аналізу її структури й особливостей; 5. (18) планувати час на перспективу, з урахуванням задач учбової діяльності, свого всебічного розвитку і відпочинку; 6. (19) підпорядковувати при проектуванні свого часу позаучбові цілі й інтереси учбовим обов'язкам; 7. (20) вивчати і враховувати позитивний досвід планування сокурсників і викладачів; 8. (21) контролювати результати планування;
4) Уміння організувати здійснення учбової діяльності відповідно до плану, за умови постійного самоконтролю	<ol style="list-style-type: none"> 1. (22) здійснювати учбову діяльність за планом; 2. (23) контролювати, оцінювати і критично аналізувати хід учбової роботи і змін, що відбуваються, на основі порівняння ходу роботи і результатів визначених дій з наміченими цілями або з еталоном; 3. (24) свідомо й цілеспрямовано спостерігати за собою, враховувати і контролювати свої пізнавальні, організаційні й контролюючі дії; 4. (25) мислено випереджати події, прогнозуючи можливі наслідки своїх

	<p>дій, можливі помилки тощо;</p> <p>5. (26) раціонально організувати свою учбову працю: застосовувати раціональні й ефективні методи, форми і прийоми розумової праці, знаходити найкращі шляхи перевірки правильності учбової діяльності й виправлення помилок власними силами, раціонально й економно використовувати свій час і засоби праці, раціонально організувати робоче місце, нормувати свою працю відповідно до можливостей і особливостей організму тощо;</p> <p>6. (27) організувати послідовність, систему, ритм в учінні, щоб уникнути «штурму» перед сесіями;</p> <p>7. (28) будувати такі відносини з сокурсниками і викладачами, щоб вони не були на заваді, а сприяли учбовій діяльності й діяльності по її організації і самоконтролю, вивчати і використовувати їх успішний досвід самоорганізації і самоконтролю учбової діяльності;</p>
5) Уміння оцінювати свою учбову діяльність і її результати з виходом на рефлексивну позицію	<p>1. (29) оцінювати самостійно свої можливості й перспективи;</p> <p>2. (30) вибирати й обґрунтовувати критерії оцінки успішності своєї учбової діяльності, раціональності її організації й ефективності самоконтролю;</p> <p>3. (31) співвідносити хід і результати учбової діяльності з намиченим планом або з еталоном і адекватно оцінювати виконану учбову роботу, оцінювати ефективність і раціональність способів її організації і контролю;</p> <p>4. (32) аналізувати результати і якість своєї учбової праці, своїх знань, можливостей, способів здобуття і засвоєння знань, способи організації і контролю учбової діяльності, співвідносити результати зі способом дії;</p> <p>5. (34) оцінювати перспективи корекції своєї учбової діяльності, удосконалення форм, прийомів, методів своєї учбової праці, її організації і контролю;</p> <p>6. (35) визначати можливості переносу ефективних елементів самоорганізації і самоконтролю своєї учбової діяльності з одних умов у інші;</p>
6) Уміння корегувати і вдосконалювати свою учбову діяльність	<p>1. (36) аналізувати допущені помилки і їх причини;</p> <p>2. (37) корегувати свою учбову діяльність відповідно до конкретної учбової ситуації і власними можливостями на основі даних самооцінки й теоретичного аналізу своєї учбової діяльності і творчого застосування ефективного досвіду самоорганізації і самоконтролю учбової діяльності сокурсників;</p> <p>3. (38) визначати шляхи усунення виявлених недоліків і закріплювати позитивні результати;</p> <p>4. (39) усвідомлювати позитивні сторони в організації й контролі своєї учбової діяльності й активно на них спиратись, усвідомлювати слабкі сторони в організації й контролі своєї учбової діяльності і плановірно їх усувати;</p> <p>5. (40) узагальнювати факти і визначати перспективи подальшої роботи по вдосконаленню своєї учбової діяльності на основі теоретичного осмислення і творчого застосування знань, умінь і навичок самоорганізації і самоконтролю учбової діяльності.</p>

взаємодією їх компонентів. Про сформованість умінь можна судити на основі даних про сформованість усіх компонентів у комплексі. Достатньо високий рівень володіння студентами уміннями самоорганізації і самоконтролю учбової діяльності здатен забезпечити творчий підхід студентів до здійснення учбової, професійно-педагогічної і самоосвітньої діяльності.

Досягнення у процесі функціонування кожним блоком своєї специфічної цілі у сукупності є запорукою досягнення системою окресленої головної мети і передбачуваного результату. Аналіз результату на кожному етапі функціонування системи у свою чергу впливає на подальший розвиток системи. Даний взаємозв'язок визначає її аналітико-результативний компонент.

Система формування умінь самоорганізації і самоконтролю учбової діяльності у студентів вищих педагогічних навчальних закладів, як усі педагогічні системи є відкритою. Це означає, що для неї характерним є

не лише наявність внутрішніх зв'язків і відношень між її елементами, але й невід'ємна єдність із зовнішнім середовищем, у взаємовідносинах з якою вона проявляє свою цілісність. Зовнішнє середовище – це сукупність усіх об'єктів, зміна властивостей яких впливає на саму систему. Дана єдність забезпечує розвиток системи у двох напрямках: по-перше, у певних визначених межах вона прилаштовується до зовнішнього середовища, дещо варіює свою структуру, перебудовує свої процеси, частково змінюючи параметри і показники, але не порушуючи своєї сутності і зберігаючи цілісність; по-друге, маючи високий рівень організації, вона сама змінює, вдосконалює зовнішнє середовище, прилаштовує його до досягнення своєї цілі, до завдання збереження цілісності

Висновки... Досліджувана система є інтегративною частиною організації самостійної навчальної діяльності, а далі усього освітнього процесу у вищому педагогічному навчальному закладі, який включає три основні складні підсистеми: загальноосвітню підготовку, професійно-педагогічну підготовку і предметно-фахову підготовку. Як наслідок, усі згадані підсистеми й освітній процес у вищому педагогічному навчальному закладі в цілому є відносно системи формування умінь самоорганізації і самоконтролю учбової діяльності студентів системами більш високого порядку. На підставі цього можна припустити, що фактори, які є зовнішніми для згаданих систем, можна розглядати у якості зовнішніх по відношенню до розробленої системи.

1. До числа основних факторів, що безпосередньо впливають на досліджувану систему, можна віднести: освітній процес у школі; подальшу професійно-педагогічну діяльність майбутнього вчителя; безперервну самоосвіту людини; соціальне мікро- і макросередовище; природне або географічне середовище; освітнє макросередовище.

2. Розроблена система є динамічною, тобто здатною розвиватися і вдосконалюватися у процесі функціонування. У своєму розвитку система проходить три рівні: імітуючи-репродуктивний, комбінуючи-продуктивний і творчо-перетворюючий, що співвідносяться з рівнями сформованості досліджуваних умінь у студентів вищих педагогічних навчальних закладів: низьким, середнім і високим.

3. У якості критеріїв для визначення рівнів сформованості умінь самоорганізації і самоконтролю учбової діяльності у студентів вищих педагогічних навчальних закладів обрали знання з теорії самоорганізації і самоконтролю, їх наявність і якість; рівень практичного володіння уміннями, що забезпечують успішність процесу самоорганізації і самоконтролю учбової діяльності; усвідомлення, цілеспрямованість і систематичність здійснення самоорганізації і самоконтролю учбової діяльності.

Література

1. Елканов С.Б. Профессиональное самовоспитание учителя. – М.: Просвещение, 1986. – 144с.
2. Жарова Л.В. Учить самостоятельности. – М., 1993. – 203с.
3. Левитов Л.Д. Психология труда. – М.: Учпедгиз, 1964. – 247с.
4. Педагогическая энциклопедия в 4-х томах. – М.: Советская энциклопедия, 1968.
5. Современная философия: словарь и хрестоматия. – Р-на-Д: Изд-во "Феникс", 1996. – 512с.

Анотація

У статті розглядається проблема визначення системи умінь самоорганізації і самоконтролю учбової діяльності студентів вищих педагогічних навчальних закладів, а також аналізі її функціонування у процесі організації і здійснення самостійної навчальної діяльності.

Аннотация

В статье рассматривается проблема определения системы умений самоорганизации и самоконтроля учебной деятельности студентов высших учебных заведений, а также анализ ее функционирования в процессе организации и осуществления самостоятельной учебной деятельности.

Подано до редакції 13.10.2008 р.

□ 2008

Мацепура Л.Л.

РОЗВИТОК КРЕАТИВНОСТІ МАЙБУТНІХ МЕНЕДЖЕРІВ ЗАСОБАМИ ПРОБЛЕМНО-ДІАЛОГІЧНИХ ФОРМ НАВЧАННЯ

Постановка проблеми у загальному вигляді... Сучасне інформаційне суспільство ставить перед системою утворення завдання підготовки творчої особистості, здатної гнучко адаптуватися в мінливих життєвих ситуаціях, використати раніше отримані знання для рішення практичних завдань, критично мислити, грамотно працювати з інформацією, бути комунікабельним, толерантним і самостійно займатися професійно-особистісним самовдосконаленням.

У цей час відчувається насушна потреба в якісному утворенні, результат якого – фахівець із гнучким, нестандартним мисленням, самостійно приймаючого рішення й відповідальний за їхні наслідки, здатний відмовитися від стереотипних дій і систематичному самовдосконаленню власної особистості.

Формування творчої особистості, менеджера, здатного вчасно відмовитися від стереотипних дій і способів неможливо без перебудови вищої школи на основі інноваційних підходів до організації педагогічного процесу. Потреба освітньої практики в економічних кадрах нової формації активізувала науковий пошук у даному напрямку.